

PEADIREKTOR

OTSUS

03.11.2003 nr 37-KO

Koondumisele nr 29-ko/2003 Valio Oy/Saviola Eesti AS ja AS Võru Juust loa andmine

Koondumine

20.10.2003.a esitas Valio Oy esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt Valio Oy omandab vastavalt 11.10.2003.a sõlmitud lepingule 100% Saviola Eesti AS aktsiatest. Nimetatud tehingu tulemusel saavutab Valio Oy valitseva mõju Saviola Eesti AS, seoses sellega ka AS Võru Juust üle konkurentsiseaduse (KonkS) § 2 lg 4 tähenduses. Kuna Saviola Eesti AS äritegevus toimub Eestis on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 23.10.2003.a Valio Oy ja Saviola Eesti AS koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja üle, ja ettevõtja, kelle üle omandatakse valitsev mõju. Seega on käesoleval juhul koondumise osalisteks Valio Oy ja Saviola Eesti AS.

Valio Oy on Soomes registreeritud äriühing, mis tegeleb piima töötlemise ja piimatoodete müügiga. Valio kontsernil on tütarettevõtjad 9 riigis, sealhulgas Eestis Valio Eesti AS, kelle põhitegevus on piimatooraine kokkuost, selle töötlemine ja piimasaaduste tootmine ning müük. Valio Eesti AS valmistab linnapiimatooteid, nagu piim, keefir, hapupiim, jogurtid, kohupiimakreemid, -desserdid ja -pastad. Valio Eesti AS tuntud kaubamärgid on Alma ja Gefilus. Juustutootmise üksus ettevõttel puudub, kuid vähesel määral tegeleb Valio Eesti AS juustu importimise ja müügiga.

Saviola Eesti AS põhitegevus on investeerimistegevus, osaluste omandamine ja omamine teistes äriühingutes ning investeerimisobjektide haldamine. Saviola Eesti AS tütarettevõtja on AS Võru Juust, kelle aktsiatest ta omab 57,8 % ning kes tegeleb juustu

tootmise ja müügiga. AS Võru Juust valitseva mõju all on OÜ Atleet, kelle põhitegevuseks on piima tootmine ja ümbertöötlemine, kuid kellel puudub siiani igasugune majandustegevus.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

Valio kontserni 2002.a majandusaasta käive oli 25 miljardit krooni. Saviola Eesti AS käive koos AS Võru Juust 2002.a majandusaasta käibega oli 186,6 miljonit krooni. Saviola Eesti AS äritegevus toimub Eestis. Seega kuulub Valio Oy ja Saviola Eesti AS koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ning kasutustingimuste, tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala kogu Eesti territooriumil või selle osal.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 § 7 lg 3 p 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ning koondumine viib vähemalt 15 protsendilise turuosani.

Valio Oy tegutseb Eesti kaubaturgudel oma tütarettevõtja Valio Eesti AS kaudu ning Saviola Eesti AS oma tütarettevõtja AS Võru Juust kaudu. Nii Valio Eesti AS kui AS Võru Juust tegelevad toorpiima varumise (kokkuostu) ja piimatoodete tootmise ja müügiga. Piimatoodete kaubaturul võib eristada või, juustu, pulbrite ja linnapiimatoodete (piim, koor, kohupiim, kohupiimapastad ja –kreemid, hapendatud piimatooted, jogurt) kaubaturge (Konkurentsiameti otsus nr 55-KO 06.09.2003).

Käesoleva koondumise puhul on kaupadeks toorpiim ja juust ning horisontaalselt mõjutatud kaubaturgudeks toorpiima varumise ja juustu müügi kaubaturud.

Toorpiima müüvad piimatootjad ja ostavad piimatöötlemise ettevõtted. Töötledjad ostavad toorpiima kokku üle Eesti ja tootjad üle Eesti võivad ükskõik millises piirkonnas asuva töötlejaga kokku leppida toorpiima müümises. Konkurentsitingimused toorpiima varumise ja juustu müügi kaubaturgudel on kogu Eestis sarnased. Transpordikulud ja realiseerimisajad ei ole toorpiima varumisel ja juustu müügil takistuseks nimetatud

kaubaturgudel tegutsemiseks. Seega on toorpiima varumise ja juustu müügi turu geograafiliseks ulatuseks kogu Eesti territoorium.

Statistikaameti andmetel (“Loomakasvatus” nr 1/2003) varuti 2002.a Eestis toorpiima 495 000 tonni. AS Võru Juust turuosa toorpiima varumisel (koos Lõssiga) oli ligikaudu 10% ja Valio Eesti AS-l ligikaudu 8%.

Juust on värske või laagerdatud, tahke või pooltahke toode, mis on saadud piima, lõssi, koore või petipiima kalgendamisel laabiga või muude kalgendusainetega ning kalgendamise tulemusel saadud vadaku eraldamisel. Käesoleva koondumise puhul on kõiki Eestis toodetud ja müüdnud juustuliike ning imporditud juuste käsitletud ühe kaubaturuna, milleks on juustu müügiturg.

AS Võru Juust on Eesti suurim juustutootja (ligikaudu 40 % Eesti toodangust). AS Võru Juust toodetud peamised juustu sordid on “Atleet”, “Atleet Light”, “Viro”, “Võru”, “Campanello”, “Gouda”, “Parmisan” ja delikatessjuustud. AS Võru Juust realiseeris 2002.a 4 575 tonni juustu, millest üle 70 % eksporditi, peamiselt Venemaale ja Euroopa Liitu.

Valio Eesti AS –l puudub juustutootmise üksus, kuid ta osaleb Eesti juustu müügiturul vähesel määral imporditud juustu müügiga.

Statistikaameti ja koondumise teate esitaja andmetel müüdi Eestis 2002.a juustu ligikaudu 7 100 tonni. AS Võru Juust turuosa juustu müügiturul oli ligikaudu 22 % ja Valio Eesti AS-l ligikaudu 0,6 %.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 järgi on turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Valio Eesti AS ja AS Võru Juust tegutsevad toorpiima varujatena. Nende ühine turuosa oli 2000.a 18%, 2001.a – 22% ja 2002.a – 18%, samal ajavahemikul on toorpiima varumine kogu Eestis kasvanud 20 %. Toorpiima varumine võib järgnevatel aastatel kasvada kuni 5 %, kasvu mõjutab Eesti ja Euroopa Liidu vahel kokkulepitud piima tootmise kvoot. Seega on toorpiima varumise turule sisenemine piiratud piimakvoodi tõttu, samuti vajalike investeeringte suurusega. Piimatootjad sõlmivad toorpiima varujatega 30 päevased kuni aastased lepingud, millega toorpiima varuja kohustub ostma kogu piimatootja toorpiima toodangu lepinguperioodil. Samas ei ole lepingud ainuõiguslikud, kuna piimatootjal on õigus ka teistele varujatele oma toodangut müüa ning toorpiima varujal on õigus osta toorpiima ka teistelt piimatootjatelt. Toorpiima varumisel valitseb tihe konkurents, seal tegutsevad lisaks koondumise osalistele Tallinna Piimatööstuse AS, kelle hinnanguline turuosa oli 2002.a 18,5%, AS Põlva Piim –

hinnanguline turuosa 17%, piimandusühistu E-Piim – hinnanguline turuosa 10%, Rapla Dairy AS – hinnanguline turuosa – 9%, AS Rakvere Piim – hinnanguline turuosa 6% jt. Eesti piimatootjatega võivad konkureerida ka Läti tootjad, kuna Lätis on toorpiima kokkuostuhinnad üle 20% madalamad kui Eestis. Seega koondumine ei tekita Valio Eesti AS-le turguvalitsevat seisundit. Toorpiima varumisel on teisi märkimisväärse turuosaga varujaid ning koondumise osalised peavad ka peale koondumist arvestama konkurentide, varustajate ja ostjatega.

Koondumise osalised tegutsevad mõlemad ka juustu müügiturul, kus nende ühine turuosa oli 2000.a 15,7%, 2001.a – 18,6% ja 2002.a – 22,6%. AS Võru Juust prognoosib kaubaturu kasvu järgmiste aastate jooksul 5 – 6% aastas ning konkurentsi tugevnemist, kuna Leedust imporditud odavama juustu osakaal Eesti turul kasvab. Käesoleval ajal ekspordib Eesti ligi 60% oma toodetud juustust ning impordib ligi 40 % turu mahust. Koondumine ei tekita turguvalitsevat seisundit. Koondumise osaliste peamised konkurendid juustu müügiturul on OÜ Põltsamaa Meierei Juustutööstus, Tori-Selja Piimaühistu, Saaremaa Liha- ja Piimatööstuse AS, Piimandusühistu E-Piim, AS Rakvere Piim, samuti peamine importjuustu vahendaja Estover-Kaubanduse AS.

Valio Oy on seisukohal, et juustu müügiturul ei ole olulisi täiendavaid kaubaturule sisenemist ja sealt lahkumist mõjutavaid tegureid. Uue juustutööstuse asutamine on küll vajalike investeeringute tõttu mahukas projekt, kuid samas on turule sisenemine odava imporditud juustuga (Lätist, Leedust) suhteliselt lihtne. Käesoleval ajal müüb enamus juustutootjad oma toodangu hulgimüüjale Estover-Kaubanduse AS, kes lisaks vahendab ka enamuse importjuustust. Valio Oy arvestustel suudab Valio kahekordistada AS Võru Juustu ekspordi kahe aastaga, kasutades selleks Valio rahvusvahelisi müügikanaleid.

Valio Eesti AS ja AS Võru Juust toodang on teineteist täiendav. Valio Eesti AS kuulub Eesti juhtivate linnapiimatoodete tootjate hulka ja AS Võru Juust Eesti juhtivate juustutootjate hulka. Arvestades koondumise osaliste koondumise tulemusel tekkivaid turuosasid, konkurentide arvu ning teisi tegureid, ei teki ega tugevne koondumise tulemusel toorpiima varumise ja juustu müügiturul turguvalitsev seisund KonkS § 13 lg 1 tähenduses. Käesolev koondumine ei loo kummagi mõjutatud kaubaturu osas olukorda, milline võiks olla käsitletav konkurentsi kahjustavana. Seega ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lg 2 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Koondumisega seotud konkurentsipiirangud

[.....]

Konkurentsiamet on seisukohal, et eelnevalt kirjeldatud konkurentsipiirang on Valio Oy ja Saviola Eesti AS koondumisega otseselt seotud ja selle jõustamiseks vajalik, kuna sellega tagatakse omandatavate varade väärtuse säilimine nende üleminekul müüjalt ostjale ja [...].

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

Otsustan:

1. Anda luba Valio Oy ja Saviola Eesti AS koondumisele.
2. [...]

Käesolevale otsusele saab esitada kaebuse Tallinna Halduskohtusse 30 päeva jooksul sellest teada saamisest või päevast, kui isik pidi otsusest teada saama (Halduskohtumenetluse seadustik § 9).

Peeter Tammistu